

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
М. ВОВЕК
представено на 5 февруари 2019 година¹

Дело C-646/17

**Наказателно производство
срещу
Gianluca Moro**

(Преюдициално запитване, отправено от Tribunale di Brindisi (Районен съд Бриндизи, Италия)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Право на информация в наказателно производство — Изменение на обвинението по отношение на квалификацията на деянието — Невъзможност за искане за решаване на делото със споразумение след започване на съдебното заседание“

I. Въведение

1. Г-н Моро (наричан по-нататък „подсъдимият“) е обвинен във вещно укривателство на откраднати златни бижута. По време на съдебното заседание подсъдимият признава, че всъщност той е откраднал бижутата. След направеното от него признание той е информиран, че деянията, в които е обвинен, могат да бъдат преквалифицирани и обвинението може да бъде изменено в обвинение за кражба.

2. Впоследствие подсъдимият отправя искане за решаване на делото със споразумение, известно в италианското право като „patteggiamento“. Това искане е било отхвърлено, тъй като съгласно Codice di procedura penale (Наказателно-процесуален кодекс) искането за прилагане на тази процедура по принцип трябва да бъде отправено преди началото на съдебното заседание, поне в случаите, в които има изменение само в правната квалификация на деянието, а не във фактичката част на обвинението.

3. Tribunale di Brindisi (Районен съд Бриндизи, Италия) изпитва съмнения дали такива национални разпоредби са съвместими с разпоредбите на правото на Съюза относно правото на защита на обвиняемите, и по-конкретно с някои разпоредби от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателното производство (наричана по-нататък „Директива 2012/13“)². Освен необходимостта от установяване на точния обхват на конкретните задължения, произтичащи от правото на незабавно уведомяване за всяко изменение в обвинението, както е заложено в тази директива, хоризонталните въпроси, които се повдигнат в настоящото дело, са: Какъв точно е обхватът на тази директива като цяло? Каква е ролята на Хартата на Европейския съюз при тълкуването на подобни процесуални права?

¹ Език на оригиналния текст: английски.

² Директива от 22 май 2012 година (ОВ L 142, 2012 г., стр. 13).

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

4. Съгласно член 48, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“): „[н]а всеки обвиняем се гарантира зачитане на правото на защита“.
5. Съгласно съображение 3 от Директива 2012/13 „[п]рилагането на принципа за взаимно признаване на решенията по наказателноправни въпроси предполага, че държавите членки имат взаимно доверие в наказателноправните си системи. Обхватът на взаимното признаване зависи в голяма степен от редица параметри, които включват механизми за защита на правата на заподозрените лица или на обвиняемите и общи минимални стандарти, необходими за улесняване прилагането на принципа на взаимно признаване“.
6. Съгласно съображение 8 „[у]крепването на взаимното доверие изисква подробни правила за защитата на процесуалните права и гаранции, произтичащи от Хартата и от ЕКПЧ“.
7. По силата на съображение 10 „[о]бщите минимални правила следва да доведат до увеличаване на доверието в наказателноправните системи на всички държави членки, което от своя страна следва да доведе до по-ефикасно съдебно сътрудничество в условията на взаимно доверие. Такива общи минимални правила следва да бъдат установени в областта на информацията в наказателното производство“.
8. По силата на съображение 29, „[к]огато в хода на наказателното производство обстоятелствата по обвинението се променят до такава степен, че положението на заподозрените лица или на обвиняемите е значително засегнато, това им се съобщава при необходимост, за да се гарантира справедливостта на производството, и своевременно, за да се позволи ефективното упражняване на правото на защита“.
9. Съгласно член 1от Директива 2012/13 с нея „се установяват правила относно правото на информация на заподозрените лица или на обвиняемите относно техните права в наказателното производство и относно обвинението срещу тях. С нея също се установяват правила относно правото на информация на лицата, за които е издадена европейска заповед за арест, относно техните права“.
10. По силата на член 2, параграф 1 от Директива 2012/13 тя „се прилага от момента, в който лицето бъде уведомено от компетентните органи на държава членка, че е заподозряно или обвинено в извършването на престъпление, до момента на приключване на производството, което означава окончателното решаване на въпроса дали заподозряното лице или обвиняемият е извършил престъплението, включително, когато е приложимо, производството по определяне на наказание и приключването на процедурите по обжалване.“
11. Член 3 от Директива 2012/13 е озаглавен „Право на информация относно правата“. Той гласи следното:
 - „1. Държавите членки гарантират, че на заподозрените лица или обвиняемите се предоставя незабавно информация относно най-малко следните процесуални права, както се прилагат съгласно националното право, с цел да се позволи ефективното им упражняване:
 - а) правото на достъп до адвокат;
 - б) всяко право на безплатна правна консултация и условията за нейното получаване;

- в) правото на информация относно обвинението в съответствие с член 6;
- г) правото на устен и писмен превод;
- д) правото да запазят мълчание.

2. Държавите членки гарантират, че информацията, предвидена в параграф 1, се предоставя устно или писмено, на прост и достъпен език, като се отчитат специфичните потребности на заподозрени лица или обвиняеми в уязвимо положение“.

12. Член 6 от Директива 2012/13 е озаглавен „Право на информация относно обвинението“ и гласи следното:

„1. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите получават информация относно престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени. Тази информация се предоставя незабавно и с подробностите, необходими, за да се гарантира справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита.

2. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите, които са арестувани или задържани, са информирани относно основанията за техния арест или задържане, включително за престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени.

3. Държавите членки гарантират, че не по-късно от момента на внасяне на обвинението в съда се предоставя подробна информация относно обвинението, включително относно характера и правната квалификация на престъплението, както и формата на участие на обвиняемия.

4. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите са информирани незабавно за промени в информацията, предоставена в съответствие с настоящия член, когато това е необходимо, за да се гарантира справедливостта на производството“.

Б. Италианското право

13. Съгласно член 444 от Codice di procedura penale (Наказателно-процесуален кодекс) (наричан по-нататък „НПК“), озаглавен „Налагане на наказание, определено в споразумение между страните“ [наричано „patteggiamento“], подсъдимият и прокуратурата могат да поискат от съда да приложи подходяща по вид и продължителност заместваща санкция, имуществена санкция, намалена най-много с една трета, или наказание лишаване от свобода, когато то, предвид обстоятелствата и след намаляването му най-много с една трета, не надвишава пет години, включително когато в допълнение към това наказание е наложена имуществена санкция.

14. Член 552 от НПК предвижда, че решението за пряко призоваване пред съд трябва да съдържа определени елементи, тъй като в противен случай ще бъде нищожно. По-конкретно, то трябва да съдържа „ясно и точно посочване на деянието, на отегчаващите обстоятелства и на обстоятелствата, които могат да доведат до налагане на защитни мерки, като се укажат релевантните членове на закона“. Решението за пряко призоваване пред съд се връчва на обвиняемия, на неговия защитник и на пострадалото лице поне шестдесет дни преди съдебното заседание.

15. Член 555 от НПК, озаглавен „Съдебно заседание след пряко призоваване“, предвижда, че подсъдимият или прокурорът могат да направят искането по член 444 от НПК преди започване на съдебното заседание.

16. Член 516 от НПК, озаглавен „Изменение на обвинението“, предвижда, че „[a]ко в хода на съдебното следствие се окаже, че деянието е различно от описаното в обвинителния акт, и не е подсъдно на по-горен съд, прокурорът изменя обвинението и пристъпва към повдигането и поддържането му [...]“.

17. Според акта за преюдициално запитване Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия) е обявил член 516 от НПК за противоконституционен, тъй като обвиняемият няма право да поиска решаване на делото със споразумение по време на съдебното заседание, ако по същество е била изменена фактичката част на обвинението. Следователно това изявление на Corte costituzionale (Конституционен съд) не се отнася до хипотезата, при която е изменена правната квалификация на деянието³.

18. На последно място, съгласно член 521 от НПК съдът може да даде различна правна квалификация на деянието от посочената в обвинителния акт. Ако обаче деянието е различно от описаното, както и в случай на ново обвинение, съдът се произнася с определение за изпращане на делото на прокуратурата.

III. Факти, национални производства и преюдициални въпроси

19. С решението за пряко призоваване пред съд от 1 април 2016 г. подсъдимият е предаден на съд. Той е обвинен във вечно укривателство. Твърди се, че е получил златни бижута от неизвестно лице. Тези бижута са били откраднати от г-н Legrottaglie (наричан по-нататък „гражданският ищец в главното производство“). Подсъдимият е бил обвинен, че е предал бижутата на магазин за изкупуване и продажба на злато с цел набавяне на имотна облага.

20. В съдебното заседание на 13 октомври 2017 г. подсъдимият признава, че е извършил кражбата. В резултат на това той е бил информиран, че деянията, в които е обвинен, могат да бъдат преквалифицирани от „вечно укривателство“ в „квалифициран състав на кражба“, тъй като с нея е била причинена значителна имуществена вреда.

21. Изправен пред тази възможност, подсъдимият заявява, че желае да му бъде разрешено да подаде искане за налагане на наказание по реда на член 444 от НПК, тоест по реда на производството за решаване на делото със споразумение. Това производство дава възможност за договаряне на определени ползи за обвиняемия, включително намаляване на наказанието с една трета, освобождаване от съдебни разноски и реабилитация за това престъпление, ако обвиняемият не извърши престъпление или правонарушение от същото естество в рамките на определен период от време.

22. Искането за решаване на делото със споразумение по принцип трябва да бъде отправено преди началото на съдебното заседание. То е допустимо след началото на съдебното заседание единствено ако обвинението е било изменено като се твърдят нови или различни факти срещу обвиняемия. Обратно, това искане не е допустимо в стадия на съдебното заседание, когато същите деяния „само“ се преквалифицират от правна гледна точка.

³ Следователно мисля, че обявяването на противоконституционността на член 516 от НПК и последвалите промени в прилагането на тази разпоредба изглежда не са приложими към обстоятелствата по настоящото дело.

23. Като се има предвид, че изменението на обвинението срещу подсъдимия е от правен (а не от фактическа) характер⁴, запитващата юрисдикция счита, че искането на ответника за решаване на делото със споразумение трябва да бъде отхвърлено, тъй като е направено след изтичане на предвидения срок. Запитващата юрисдикция добавя, че прокурорът не е имал намерение да измени формално обвиненото в съответствие с член 516 от НПК, а е оставил на съда да реши дали да преквалифицира деянието.

24. При това положение Tribunale di Brindisi (Районен съд Бриндизи, Италия) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 2, параграф 1, член 3, параграф 1, буква в) и член 6, параграфи 1, 2 и 3 от Директива 2012/13, както и член 48 от Хартата на основните права на Европейския съюз, да се тълкуват в смисъл, че не допускат наказателно-процесуални разпоредби на държава членка, съгласно които в случай на изменение на обвинението за правото на защита се предвиждат различни в качествено и в количествено отношение гаранции в зависимост от това дали изменението се отнася до фактическата част на обвинението или до правната квалификация на деянието, като позволяват по-конкретно на подсъдимия да поиска само в първата хипотеза прилагане на алтернативното [и по-благоприятно] производство по налагане на наказание, [определено в споразумение] (т.нар. решаване на делото със споразумение)?“.

25. Писмени становища представят гражданският ищец в главното производство, италианското, унгарското, нидерландското и полското правителство, както и Комисията. В съдебното заседание, проведено на 14 ноември 2018 г., устни становища представят италианското правителство и Комисията.

IV. Анализ

26. Това заключение се състои от три части. На първо място, ще разгледам въпроса дали Директива 2012/13 се прилага към разглежданата ситуация, независимо от липсата на каквото и да било явно трансгранично измерение (А). След това, ще разгледам случая по същество. Запитващата юрисдикция иска от Съда да извърши анализа си в светлината на Директива 2012/13 и на член 48 от Хартата. Не е ясно дали тази юрисдикция твърди, че анализът на тези два акта следва да бъде извършен поотделно или по-скоро, че съответните разпоредби от Директива 2012/13 трябва да се тълкуват в светлината на член 48 от Хартата. За по-голяма яснота предпочитам да разгледам поотделно въздействието на двата правни акта върху настоящия случай. Поради това, на второ място, ще разгледам разпоредбите на Директива 2012/13, и по-конкретно член 6, параграф 4 от Директива 2012/13, който според мен е релевантната разпоредба, за да се отговори на поставения въпрос. Ще застъпя становището, че тази разпоредба допуска разглежданите национални разпоредби (Б). На трето и последно място, ще докажа, че член 48, параграф 2 от Хартата не променя този извод (В).

А. Приложимост на Директива 2012/13 (и компетентност на Съда в настоящия случай)

27. Италианското и полското правителство повдигат две възражения за липса на компетентност на Съда по настоящото дело.

⁴ От съображения за изчерпателност трябва да призная, че според мен не е непосредствено очевидно как, с оглед на различното им естество, обективните елементи на престъплението (actus reus) „кражба“ могат да бъдат напълно установени въз основа на обективни елементи на престъплението „вещно укривателство“ без установяването на допълнителни факти. Въпреки това запитващата юрисдикция изрично заявява, че това е възможно, независимо дали съгласно националното право или в особената фактическа обстановка на конкретния случай. Така че ще приема за даденост това, че е налице „само“ изменение в *правната квалификация*, но не и *промяна във фактите*, посочени в обвинението.

28. От една страна, полското правителство твърди, че поставеният въпрос не се отнася до това дали подсъдимият е бил информиран своевременно за изменение на обвинението. Спорът в главното производство се отнасял по-скоро до липсата на възможност за отправяне на искане за прилагане на процедурата за решаване на делото със споразумение на определен етап от производството. Тъй като обаче правото на Съюза не предвижда никакви условия за прилагането на такава процедура, този въпрос не попадал в обхвата на правото на Съюза и следователно не бил от компетентността на Съда.

29. Естествено съгласен съм с полското правителство, че Директива 2012/13 не съдържа разпоредба, озаглавена „Условия за достъп до процедура по решаване на делото със споразумение“. Въпреки това, предвид ясната формулировка на член 1 и на член 2, параграф 1, няма съмнение, че Директива 2012/13 се прилага *ratione materiae* по общ начин към разглежданото положение. Това, което се оспорва, е дали тази директива установява *конкретни* задължения за държавите членки, на основание член 6 и на правото на информация относно обвинението, включително за изменения на обвинението, в специфичния контекст на главното производство. Тази дискусия обаче е по съществуващото на делото, което ще разгледам по-нататък в раздел Б.

30. От друга страна, италианското правителство оспорва компетентността на Съда, тъй като счита, че не е налице никакъв трансграничен елемент в положението в главното производство. Всички релевантни факти изглеждат свързани само с Италия. Поради тази причина италианското правителство поддържа, че Съдът няма компетентност по този въпрос, тъй като приложното поле на Директива 2012/13 (и следователно свързаната тълкувателна компетентност на Съда) се ограничава до въпроси с трансгранично измерение.

31. Този довод се основава на член 82, параграф 2 ДФЕС, който е правното основание на Директива 2012/13. Тази разпоредба предвижда, че „[Д]околкото това е необходимо за улесняване на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения, както и на полицейското и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси с *трансгранично измерение*, Европейският парламент и Съветът, като приемат директиви [...] могат да установят минимални правила. [...]“ Тя предвижда също, че тези директиви „обхващат“, „а) взаимната допустимост на доказателства между държавите членки; б) правата на лицата в наказателното производство; в) правата на жертвите на престъпления; г) други специфични аспекти на наказателното производство, които Съветът определя предварително чрез решение; [...]“⁵.

32. Италианското правителство посочва, че използването на термина „трансгранично“ в член 82, параграф 2 ДФЕС означава, че приложното поле на всеки акт на вторичното право, който се основава на тази разпоредба, трябва да се ограничава до положения с трансгранично измерение.

33. Според мен тези доводи са неубедителни.

34. Понастоящем Съдът е тълкувал Директива 2012/13 в три случая⁶. По-специално по делото Колев⁷ сякаш не се забелязва никакъв видим трансграничен елемент. Това дело се отнася до митнически служители в България, които са съдени в България за участие в организирана престъпна група, искайки подкупи от водачите на превозни средства, преминаващи границата от Турция. Освен ако не се приеме, че получаването на подкуп на (външните) граници на Съюза представлява трансграничен елемент, изглежда, че в този случай действително липсва каквото и да било трансгранично измерение.

⁵ Курсивът е мой.

⁶ Решения от 15 октомври 2015 г., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686), от 22 март 2017 г., Tranca и др. (C-124/16, C-188/16 и C-213/16, EU:C:2017:228), и от 5 юни 2018 г., Колев и др. (C-612/15, EU:C:2018:392).

⁷ Решение от 5 юни 2018 г., Колев и др. (C-612/15, EU:C:2018:392).

35. При това положение е правилно да се приеме, че въпросът дали прилагането на Директива 2012/13 трябва да зависи от наличието на трансграничното измерение, все още не е пряко засегнат от Съда.

36. На пръв поглед и при изолирано тълкуване член 82, параграф 2 ДФЕС навежда на мисълта, че акт, който се основава на тази разпоредба, би трябвало да се прилага само в случаи с „трансгранично измерение“. Такъв би бил случаят, ако се приеме, че понятието „трансгранично“, използвано в първата половина на първото изречение от тази разпоредба, обхваща целия член 82, параграф 2 ДФЕС (тоест аспекта на съдебното сътрудничество и аспекта на хармонизацията, който се появява във втората половина на това изречение).

37. По-нататъшното разглеждане на текста на Директива 2012/13, и най-вече на нейната цел и контекст, обаче водят до различен извод.

38. Първо, що се отнася до *формулировката*, приложното поле на Директива 2012/13 е общо. То не е ограничено до или от никакви трансгранични положения⁸. Член 1 на Директивата (който определя предмета на Директива 2012/13) се състои от две изречения. Първото е общо. Второто добавя, че тази директива се прилага *също* за лицата, за които е издадена европейска заповед за арест (наричана по-нататък „ЕЗА“)⁹. Като предвижда това допълнително пояснение, второто изречение само подчертава (задължително общия) обхват на първото изречение от член 1. Член 2, параграф 1, който определя приложното поле на Директивата, е също толкова общ: той не предвижда никакво ограничение под формата на необходимост от трансграничен елемент¹⁰.

39. Второ, що се отнася до целта или целите, от съображения 3, 8, 10 и 20 е видно, че Директива 2012/13 установява *общи минимални стандарти* в областта на информацията за правата и естеството на обвинението, която следва да се предостави на лица, заподозрени или обвинени в извършването на престъпление. Това е с цел повишаване на взаимното доверие между държавите членки¹¹. По този начин *атмосферата на взаимно доверие* в наказателноправните системи на държавите членки се изгражда чрез хармонизиране на стандартите, приложими към специфични аспекти на наказателното производство.

40. На свой ред тази хармонизация допринася за по-доброто функциониране на други актове на правото на Съюза, които преследват целта за „конкретно“ съдебно сътрудничество: когато необходимостта от сътрудничество по наказателноправни въпроси възниква например по силата на Рамковото решение за ЕЗА, изпълняващата държава членка може да вярва, че процедурата в молещата държава членка е била извършена или ще бъде извършена съгласно определени стандарти¹².

8 Единственото позоваване на трансграничното измерение в Директива 2012/13 се намира в съображение 9, което обаче просто цитира член 82, параграф 2 ДФЕС.

9 Съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3).

10 За разлика от това вж. например текста на Директива 2004/80/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно обезщетението на жертвите на престъпления (ОВ L 261, 2006 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 31) (приета въз основа на член 308 ДЕО), който се позовава на трансграничното измерение, както може да се заключи от заглавието на раздел I, „Достъп до обезщетение в презграничните случаи“. Въз основа на тази формулировка Съдът стига до извода, че тази директива *не* може да се прилага към вътрешни положения. Вж. определение на Съда от 30 януари 2014 г., С (С-122/13, ЕУ:С:2014:59), което препраща към решение от 28 юни 2007 г., Dell'Orto (С-467/05, ЕУ:С:2007:395, т. 57 и 59).

11 Вж. също решения от 5 юни 2018 г., Колев и др. (С-612/15, ЕУ:С:2018:392, т. 88 и 89), и от 19 септември 2018 г., Милев (С-310/18 PPU, ЕУ:С:2018:732, т. 46).

12 Вж. също точка 4 *in fine* и точка 16 от Предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателното производство COM(2010)392 окончателен. Разбирането за обща приложимост на Директивата се появява и в документа, съдържащ оценката на въздействието, придружаваща горепосоченото предложение SEC(2010) 907, стр. 10.

41. Следователно, *независимо* от това дали има *конкретна ситуация на трансгранично сътрудничество* между органите на две държави членки, целта на тази хармонизация е да създаде общи правила, с които се гарантират определени минимални процесуални стандарти. По този начин, *когато* възникне нужда от конкретно трансгранично сътрудничество, въпросните органи ще могат да имат взаимно доверие в наказателноправните си системи по отношение на съществуването на тези процесуални гаранции, така че сътрудничеството по съдебните въпроси да бъде по-ефективно¹³.

42. Тези съображения показват, че целта за установяване на такива *общи и предварителни* стандарти е различна и всъщност почти не зависи от наличието на *по-късен и конкретен* трансграничен елемент в конкретния случай. Метафорично казано, това е като строене на мостове. Първоначалният импулс за изграждането на такава структура може действително да е бил конкретният интерес на дадена група търговци да се придвижват между два конкретни града, разположени от двете страни на река. Веднъж отворен за обществено ползване обаче, мостът е там, за да подпомогне целия трафик през реката, независимо от това кой за къде пътува.

43. Трето, що се отнася до по-широкия законодателен *контекст* на Директива 2012/13, следва да се подчертае, че подобен въпрос, а именно дали приложимостта на Директива 2012/13 зависи от съществуването на трансгранично измерение, би възникнал и във връзка с други директиви, които са приети като част от така наречената пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство като част от Стокхолмската програма¹⁴ и които имат същото правно основание като Директива 2012/13¹⁵. Текстът на тези директиви по принцип е изготвен по аналогичен начин с текста на Директива 2012/13 и нито потвърждава, нито изключва приложимостта на тези актове към вътрешни положения. По подобен начин и Съдът тълкува някои от тези актове по въпроси, които засягат изцяло вътрешни положения¹⁶.

44. С оглед на тези съображения според мен резултатът вече е по-скоро ясен: за да се приложи Директива 2012/13, не е необходимо да е налице трансгранично измерение в конкретен случай, отнесен до националния съд.

45. Въпреки това има един допълнителен (и доста убедителен) довод, който показва защо условието за трансгранично измерение в конкретния случай не може да бъде свързано с приложимостта на тази директива, а именно (не)логичната последица, до която би се стигнало, ако имаше такава връзка.

13 Това сътрудничество е една от основните характеристики на правния ред на Съюза, както се припомня в различен контекст от Съда в становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 191—192).

14 Резолюция на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство (ОВ С 295, 2009 г., стр. 1) и Европейски съвет, „Стокхолмска програма — Отворена и сигурна Европа в услуга и за защита на гражданите“, точка 2.4 (ОВ С 115, 2010 г., стр. 1).

15 Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 2010 г., стр. 1); Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 година относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 2013 г., стр. 1); Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 2016 г., стр. 1); Директива (ЕС) 2016/1919 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година относно правната помощ за заподозрени и обвиняеми в рамките на наказателното производство и за искани за предаване лица в рамките на производството по европейска заповед за арест (ОВ L 297, 2016 г., стр. 1); Директива (ЕС) 2016/800 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 година относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство (ОВ L 132, 2016 г., стр. 1); Директива 2011/93/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография и за замяна на Рамково решение 2004/68/ПВР на Съвета (ОВ L 335, 2011 г., стр. 1).

16 Вж. решения от 27 октомври 2016 г., Милев (С-439/16 PPU, EU:C:2016:818), и от 19 септември 2018 г., Милев (С-310/18 PPU, EU:C:2018:732), които тълкуват Директива 2016/343, цитирана в бележка под линия 15 по-горе.

46. Както следва от писмените становища и както бе допълнително пояснено по време на съдебното заседание, съществуват два начина, по които би могъл да се определи евентуален трансграничен елемент, който би бил необходим за приложимостта на Директива 2012/13.

47. Първо, би могло да се предположи, че Директива 2012/13 се прилага само по отношение на наказателните производства, които се отнасят до престъпления, уредени в актове от правото на Съюза, приети въз основа на съдържащия се в член 83, параграф 1 ДФЕС списък, или в допълнителните самостоятелни актове по член 83, параграф 2 ДФЕС. Логиката тук е, че така законодателят на Съюза е определил авторитарно, че именно тези престъпления ще имат трансгранично измерение, тъй като тази характеристика е посочена в член 83, параграф 1 ДФЕС.

48. Този довод обаче не може да бъде изведен от съвместното тълкуване на член 82, параграф 2 и член 83 от ДФЕС. Докато първата разпоредба представлява правното основание за хармонизиране на *процесуалните* аспекти на наказателното право в контекста и за целите на взаимното признаване и съдебното сътрудничество, втората разпоредба е правното основание за хармонизиране на *материалноправните* елементи на наказателното право и престъпленията. Така всяка от тези две разпоредби имат свое собствено приложно поле. Те просто се отнасят до различни въпроси.

49. Второ, би могло да се предположи също, че Директива 2012/13 следва да се прилага само по отношение на наказателните производства, които се отнасят до престъпления, които, макар да са дефинирани на национално равнище, съдържат някои трансгранични елементи.

50. Това на свой ред води до въпроса как би могъл да се определи този трансграничен елемент в дадено престъпление. Какво би представлявало „европейска кражба“ или „европейско убийство“? Ще бъде ли достатъчно обективните признаци на престъплението да имат трансгранично измерение? Ще трябва ли жертвата или извършителят (или дори всяко друго участващо лице) да имат обичайно местопребиваване в друга държава членка? Ще има ли значение от къде е взето оръжието за убийството? Черпейки вдъхновение от логиката на съдебната практика относно свободното движение, ще бъде ли налице трансгранично престъпление, ако както жертвата, така и извършителят пребивават в една и съща държава членка, но смъртоносното оръжие е произведено в друга държава членка?

51. Ако се допусне, че е възможно да се постигне съгласие относно правилния определящ критерий в това отношение (което би трябвало да се направи по различен начин за различните видове престъпления, като се отчетат специфичните особености на техния фактически състав), тогава това означава ли, че една държава членка би могла да предвиди два алтернативни набора от процесуални разпоредби, приложими в зависимост от това дали разглежданото наказателно дело има „изцяло национален“ характер, или има „трансграничен“ характер? Какво би се случило ако трансграничният елемент бъде открит едва на по-късен етап от наказателното производство, в рамките на което са прилагани само наказателни разпоредби за „изцяло национални“ производства? Ще трябва ли цялата процедура да се повтори в съответствие с „другия“ набор от процесуални разпоредби?

52. Ето защо е съвсем логично да има само един набор от наказателноправни разпоредби, които, предвид контекста и целта, която законодателят на Съюза е възнамерявал да постигне с приемането на съответната част от Стокхолмската програма¹⁷, трябва да бъдат приложими към всяко национално наказателно производство независимо от наличието или отсъствието на трансграничен елемент в конкретния случай. Освен това с оглед на очертаните (действително)

¹⁷ По-горе, точка 43.

доста спорни последици от тази теза, съгласно която едно наказателно производство би било съвместимо или не с изискванията на правото на Съюза в зависимост от трудно предвидимото появяване на трансграничен елемент по всяко време в хода на производството (или дори след него), става пределно ясно защо това не може да е така.

53. На последно място, причината, поради която една обща трансгранична цел, посочена в първичното право, по принцип не трябва да се използва за ограничаване на приложимостта на приети на това правно основание актове на вторичното право, при условие че тези актове на вторичното право сами по себе си не съдържат изрична разпоредба в обратния смисъл, може да се покаже чрез прегледа на други разпоредби от Договора. Друг пример може да бъде предоставен от мерките за хармонизиране, приети по силата на член 114 ДФЕС. Тези мерки трябва да изпълняват целта, предвидена в член 26 ДФЕС. Параграф 2 от последната разпоредба гласи, че нейната цел е създаването на вътрешен пазар „без вътрешни граници, в [който] свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали е осигурено [...]“. Въпреки това е пределно ясно, че съдържащото се в първичното право правно основание не означава, че законодателството, прието по силата на член 114 ДФЕС, би било приложимо само за трансгранични положения. Законодателните актове за хармонизиране, приети на това основание (или на основанието на техния предшественик), варират например от Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори¹⁸ до Директива 2009/48/ЕО относно безопасността на детските играчки¹⁹ или Директива 2011/7/ЕО относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки²⁰. При все това тези актове несъмнено се прилагат спрямо чисто национални правни положения и никой не е твърдял сериозно, че това не трябва да е така²¹, например че трябва да има защита срещу неравноправните клаузи в потребителските договори само ако в съответния случай е налице трансграничен елемент (или такъв, свързан със свободното движение).

54. В обобщение, противно на твърдяното от италианското правителство, приложимостта на Директива 2012/13 не се ограничава до случаите с „трансгранично“ измерение.

Б. Релевантните разпоредби на Директива 2012/13

55. В акта за преюдициално запитване и в отправения преюдициален въпрос запитващата юрисдикция посочва конкретно член 2, параграф 1, член 3, параграф 1, буква в), член 6, параграфи 1, 2 и 3 от Директива 2012/13 като разпоредби, които са релевантни за преценката на съвместимостта на националните разпоредби с правото на Съюза.

56. В писмените становища на гражданският ищец в главното производство, на посочените в точка 25 по-горе правителства и на Комисията по същество се посочва, че нито тези, нито която и да е друга разпоредба на Директива 2012/13 уреждат положението, разглеждано в главното производство.

57. Позицията на нидерландското правителство и при условията на евентуалност на полското правителство е, че разглежданият въпрос не попада в приложното поле на Директива 2012/13. Следователно правото на Съюза допускало разглежданата правна уредба.

¹⁸ Директива от 5 април 1993 година (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

¹⁹ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година (ОВ L 170, 2009 г., стр. 1).

²⁰ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година (ОВ L 48, 2011 г., стр. 1).

²¹ Относно Директива 2011/7 вж. например решения от 1 юни 2017 г., Zarski (C-330/16, EU:C:2017:418), или от 15 декември 2016 г., Nemec (C-256/15, EU:C:2016:954). Относно Директива 93/13 вж. например решение от 15 януари 2015 г., Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14). Или вж. определение от 3 април 2014 г., Pohotovosť (C-153/13, EU:C:2014:1854).

58. Унгарското правителство твърди, че правото на Съюза не хармонизира условията, при които е възможно да се иска решаване на делото със споразумение. Този въпрос трябвало да се разграничава от въпроса дали обвиняемият е получил необходимата информация относно преквалифицирането на деянията, в които е обвинен, който попадал в обхвата на член 6, параграф 4 от Директива 2012/13. Тази разпоредба обаче не изключвала наличието на разлика в правните последици като тази в главното производство.

59. Комисията също отбелязва, че член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 не съдържа никакви указания за начина, по който информацията за изменение на обвинението трябва се предостави на обвиняемия. Той не урежда правните последици, произтичащи от предоставянето на информация относно изменението на правната квалификация на обвинението.

60. Съгласен съм с тези твърдения. Макар че предвидените в Директива 2012/13 задължения трябва да се имат предвид във всяко наказателно производство, нито една от разпоредбите, посочени от запитващата юрисдикция, не изглежда релевантна за разглежданото в главното производство положение. Нито една от тях не налага каквото и да било задължение на държавите членки, което би попречило на поредицата от събития, така както са се развили на национално равнище.

61. Вярно е, че член 6, параграф 4 във връзка с член 6, параграф 1 и във връзка със съображение 29 от Директива 2012/13 се отнася до задължението на държавите членки незабавно да предоставят на заподозрените лица или обвиняемите информация за промени в обвинението, за да се гарантира справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита. Вярно е също така, че хипотезата по настоящото дело се отнася до изменение на обвинението, извършено, когато подсъдимият е бил информиран, че правната квалификация на деянията, в които е обвинен, може да бъде изменена в резултат на направеното от него признание.

62. От акта за преюдициално запитване е видно обаче, че не се твърди, че тази информация не е предоставена или не е предоставена незабавно. Това, което се оспорва, е невъзможността да се иска решаване на делото със споразумение на определен етап от производството. Така на практика това, което изглежда се предлага е да се постави знак на равенство между „възможността на определен етап от производството да се иска решаване на делото със споразумение“ и „правото на защита (в неговата цялост)“. Или по-скоро изглежда, че е налице прекомерно релевиране на всички последици, които биха могли да настъпят по-нататък в наказателното производство вследствие на изменението на обвинението, и реалното включване на тези последици в понятието за право на защита.

63. Не считам, че член 6, параграф 4 или която и да било друга част от член 6 от Директива 2012/13 следва да се разглежда по този начин. Ако това беше така, всички последици, възникнали в наказателно производство *вследствие* на изменение на обвинението, щяха да попаднат в обхвата на член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 и следователно щяха да бъдат предотвратени, което очевидно е неправилно. Така безспорното наличие на някои припокриващи се „ключови думи“ („изменение на обвинението“ и „справедливостта на производството“) между член 6, параграф 4 и положението пред националния съд не променя факта, че Директивата просто не е предназначена да се прилага спрямо положение като това в главното производство.

64. Това естествено поставя въпроса: какво тогава би следвало да урежда член 6, параграф 4? С други думи: какво следва да се разбира под понятията „информация“ и „справедливост на производството“, които се съдържат в него?

65. Първо, понятието „*информация*“, което се съдържа в тази разпоредба, се отнася до съобщаването на изменение на обвинението, така че заподозряното лице или обвиняемият да може да реагира по съответния начин, за да защити своята позиция. Информацията трябва да бъде предоставена по начин, който позволява на съответното лице да отговори ефективно на всяка промяна в описанието на деянието, в което е обвинено, и оттам в неговата правна квалификация.

66. Не считам, че член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 следва да се тълкува като задължение за съдилищата на държавите членки да предоставят на съответните лица информация относно всички последици, които изменението на обвинението може да предизвика в рамките на *цялото* наказателно производство²², и още по-малко да им дава правото да предотвратят настъпването на такива последици. Правото на информация не може да се схваща като заместител на правния съвет, нито като способ за контрол върху всяко действие от наказателното производство вследствие на съобщаването на информация, тъй като е възможно всяко действие в рамките на дадено наказателно производство да е свързано с някакъв вид информация.

67. Точното приложно поле на член 6, параграф 4 трябва да се определи с оглед на общата структура на Директива 2012/13. Директива 2012/13 започва с определяне на своя предмет и приложно поле. Членове 1 и 2 установяват съответно, че тази директива се отнася до „правото на информация на заподозрените лица или на обвиняемите относно техните права в наказателното производство и относно обвинението срещу тях“ и че „се прилага от момента, в който лицето бъде уведомено от компетентните органи на държава членка, че е заподозряно или обвинено в извършването на престъпление, до момента на приключване на производството“. По-нататък, член 3 от Директива 2012/13 възлага на държавите членки задължението да предоставят информация на съответните лица относно най-малко изброените в тази директива права, с които те разполагат. Намирайки се извън това изброяване, правото на информация относно обвинението (и само то) е подробно уредено по-нататък в член 6. Член 4 урежда задължението за предоставяне на лицата, които са арестувани или задържани, на информация относно четири допълнителни категории права. От така изброените допълнителни права (единствено) правото на достъп до материалите по делото е допълнително уредено в член 7 от Директива 2012/13.

68. Следователно е видно, че *задължението за предоставяне на информация* по член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 не е било предназначено да обхване всички възможни аспекти на наказателното производство. Трябва да се приеме, че използвано в този контекст, това понятие, се отнася (и се ограничава) до обвинението (и неговите изменения), с други думи — информация относно деянията, в които обвиняемият „е упрекуван и на които се основава обвинението [и] правната квалификация“²³. Тази информация трябва да бъде предоставена по начин, който гарантира, че обвиняемият може да я разбере, да представи отговор и да я оспори, ако желае това.

²² По този начин, заменяйки донякъде ролята на законния представител, на когото трябва да бъде гарантиран достъп по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2012/13.

²³ Решение на ЕСПЧ от 25 март 1999 г., Pélissier и Sassi c/y Франция (СЕ:ЕCHR:1999:0325JUD002544494, т. 51).

69. Второ, от своя страна понятието „справедливост на производството“ действително е широко понятие. Както по принцип пояснява Европейският съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“), то се отнася до анализа на наказателното производство, разглеждано като цяло, в светлината на конкретните особености и обстоятелства по делото²⁴. От това следва, че не всяко нарушение в рамките на наказателното производство води до накърняване на справедливостта на производството, макар, разбира се, някои нарушения да могат да доведат до такова накърняване в зависимост от значението им за конкретното производство²⁵.

70. В настоящия случай обаче и с оглед на въпроса, поставен от запитващата юрисдикция, преценката на това доколко е гарантирана справедливостта на производството, непременно е свързана с правата, които са изрично уредени от Директива 2012/13. С други думи, справедливостта трябва да се преценява с оглед на тези права, а не общо, независимо от правата, гарантирани от Директивата. Необходимо е да има нормативно съответствие между материалния обхват на Директива 2012/13 и понятието за справедливост на производството. Ако се допусне обратното, тогава всеки един аспект на националния наказателен процес изведнъж ще стане предмет на контрол по отношение на справедливостта на производството и/или зачитането на правото на защита.

71. С други думи, конкретните задължения, определени в Директива 2012/13, представляват *конкретен израз* на начина, по който трябва да бъде гарантирана справедливостта на производството по отношение на предоставянето на информация на обвиняемите и заподозрените лица. Със сигурност има и други аспекти на наказателното производство, които са от значение за гарантирането на тази справедливост, например правото на достъп до адвокат, правото на правна помощ, правото на устен и писмен превод, процесуалните гаранции за децата или презумпцията за невиновност. Всички тези аспекти могат да се регулират от отделни директиви²⁶. Останалите аспекти, които не са обхванати от тези директиви или от Директива 2012/13, като условията за прилагане на процедурата за решаване на делото със споразумение, обаче несъмнено продължават да се уреждат от националното наказателно право.

72. Фактът, че този, както и други въпроси действително могат да имат значение за *цялостната* справедливост на производството, не може да се използва за разширително тълкуване на член 6, параграф 4 от Директивата или другите ѝ разпоредби до степен, че да се разрешава преразглеждане на всеки аспект на наказателното производство, независимо колко отдалечен е той от конкретното задължение, посочено в самата Директива 2012/13. Ако се използва по този начин, Директива 2012/13 престава да бъде инструмент за минимална хармонизация на изрично предвидените в нея конкретни елементи от правото на защита, а се превръща в инструмент, който дава възможност за преразглеждане на всеки елемент от националното наказателно-процесуално право. Според мен едва ли това е целта на законодателя на Съюза. Несъмнено не такава следва да бъде и политиката на Съда при тълкуването на Директива 2012/13, както и на други директиви, основаващи се на Стокхолмската програма.

73. С оглед на гореизложеното моето междинно заключение е, че Директива 2012/13 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска процесуални разпоредби като разглежданите в главното производство, които позволяват на обвиняемия да поиска решаване на делото със споразумение след началото на съдебното заседание само ако изменението на обвинението е от фактически, а не от правен характер.

²⁴ Вж. в този смисъл решения на ЕСПЧ от 24 ноември 1993 г., *Imbrioscia c/у Швейцария* (СЕ:ЕCHR:1993:1124JUD001397288, т. 38 in fine), от 24 септември 2009 г., *Pishchalnikov c/у Русия* (СЕ:ЕCHR:2009:0924JUD000702504, т. 64), и от 13 октомври 2005 г., *Bracci c/у Италия* (СЕ:ЕCHR:2005:1013JUD003682202, т. 51).

²⁵ В този смисъл в контекста на член 6 от ЕКПЧ (и достъпа до адвокат) ЕСПЧ припомня, че Конвенцията има за цел да „гарантира не права, които са теоретични или илюзорни, а права, които са практически и ефективни“, и че назначаването на защитник само по себе си не гарантира ефективността на помощта, която той може да осигури на обвиняемия. Вж. например решение на ЕСПЧ (голям състав) от 27 ноември 2008 г., *Salduz c/у Турция* (СЕ:ЕCHR:2008:1127JUD003639102, т. 51).

²⁶ Вж. бележка под линия 15 по-горе.

В. Значението на член 48, параграф 2 от Хартата в конкретния случай

74. С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция моли Съда да разгледа и значението за настоящото дело на член 48 от Хартата. Тъй като параграф 1 от посочената разпоредба се отнася до презумпцията за невиновност, очевидно само параграф 2 е от значение. Съгласно параграф 2 „[н]а всеки обвиняем се гарантира зачитане на правото на защита“.

75. Ролята на Хартата при тълкуването и прилагането на по същество процесуални правни инструменти, които съдържат и развиват свои собствени разпоредби, би могло да доведе до известно объркване (2). Преди обаче да разгледам този въпрос, първият въпрос, който трябва да бъде изяснен, е дали настоящото дело попада в приложното поле на правото на Съюза, въпреки до приложимост и на Хартата (1).

1. Приложно поле на правото на Съюза

76. Следва да се припомни, че „основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи“²⁷.

77. Какво се случва обаче, когато, както следва от моя анализ в предходния раздел, *конкретният* въпрос, който се повдига в делото по главното производство, а именно дали обвиняемият може да иска решаване на делото със споразумение, не е *изрично* уреден в член 6, параграф 4 или която и да било друга разпоредба от Директива 2012/13? Ще означава ли това, че Хартата не се прилага *по принципи* при анализа, който е довел до това заключение?

78. Не мисля, че може да се направи такъв извод. Както бе отбелязано по-горе, вторичното право на Съюза, а именно Директива 2012/13, по принцип се прилага спрямо положение като това в главното производство²⁸. С оглед на извършения подробен тълкувателен анализ на този акт (включително тълкуването на използваните от него понятия в светлината на Хартата) тази директива просто не предвижда конкретно задължение, което би изключило въпросната национална разпоредба. С други думи, предвид фактите по делото в главното производство Директива 2012/13 остава (евентуално) приложима, макар че последващият анализ на делото може (както е в случая) да доведе до заключението, че посочената директива (тълкувана в светлината на Хартата) допуска действието на конкретната национална разпоредба.

79. Да се твърди обратното в подобен случай, би означавало да се търси обосновка въз основа на едно вече направено заключение: тъй като нито Директива 2012/13, нито Хартата изключват дадена национална разпоредба (последницата), те изобщо не са приложими. За да се достигне до такова заключение обаче, е необходимо да се направят редица тълкувателни преценки, при които по принцип и двата акта се прилагат²⁹.

80. В допълнение, вероятно ще е полезно да се припомни също, че има няколко начина, по които Хартата би могла да намери приложение в даден случай. Това приложение не се ограничава единствено до (не)пряк контрол на националното законодателство и на съвместимостта му с Хартата, но може да включва и аспекти, свързани с принципа на

27 Решение от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, т. 19).

28 По-горе, точка 29.

29 Подобно положение може да възникне, ако покания в дома си водопроводчик, за да инсталира нова съдомиялна машина, която съм купил за кухнята. След като обаче внимателно измерва пространството и проверява новата съдомиялна машина, водопроводчикът установя, че този вид машина не може да бъде свързан с специфичната отводнителна система на моята къща. Трябва ли тогава, тъй като водопроводчикът не е успял да инсталира уреда, както исках, да приема, че той изобщо не е идвал, и да откажа да му платя?

съответстващо тълкуване на националното право и правото на Съюза. В настоящия случай, за да се извърши анализ на съответната разпоредба от Директива 2012/13 и да се определят обхватът и съдържанието ѝ, е необходимо да се вземе под внимание Хартата³⁰. Именно в този смисъл Хартата „се прилага“.

81. В обобщение, винаги когато се прилага или трябва да се тълкува правото на Съюза, приложение намира и Хартата. Това е съдбата на „сянката“³¹. Ето защо при разглеждането на значението на Директива 2012/13 по отношение на положението в главното производство Хартата трябва да се прилага. Този общ извод обаче не дава отговор на ключовия въпрос, а именно каква точно би трябвало да бъде ролята на Хартата в случаи като настоящия.

2. Конкретната роля на Хартата в настоящия случай

82. Конкретната роля на Хартата в настоящия случай може да се изведе чрез три възможни сценария. Променливите параметри в тези сценарии са обектът, засегнат от разпоредбата на Хартата (правото на Съюза или националното право), и функцията на разпоредбите от Хартата (критерий за контрол или за съответстващо тълкуване).

83. *Първо*, Хартата би могла да се използва като критерий за проверка на валидността на разглежданата разпоредба от правото на Съюза. Това ще е така винаги когато се прилага (материалното, вторичното) право на Съюза — Хартата ще е инструмент за контрол върху неговото прилагане³². В настоящия случай обаче не се оспорва законосъобразността на която и да било разпоредба от Директива 2012/13.

84. *Второ*, Хартата трябва да служи като инструмент за съответстващо тълкуване, за да се изведе значението на неопределени понятия от правото на Съюза, било то с оглед на тълкуването на тези понятия в рамките на самото право на Съюза, било то с оглед на тълкуването им, но по отношение на мерки за изпълнение от националното право.

85. *Трето*, когато държавите членки „прилагат“ правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, те трябва да спазват закрепените в Хартата права. При този сценарий конкретната разпоредба от правото на Съюза действа като „портал“ за прилагане на закрепените в Хартата права. Това е така, независимо дали конкретен акт от правото на Съюза изрично препраща към основните права или не. Така основните права имат до голяма степен универсално приложение, т.е. независимо от конкретното материално съдържание на съответната разпоредба от правото на Съюза, която изначално е довела до тяхната приложимост.

86. По-специално „процесуалноправните“ разпоредби от Хартата по принцип действително се прилагат по този начин във връзка с материалноправните разпоредби на вторичното право на Съюза, които сами по себе си не съдържат или съдържат малко разпоредби за начина, по който те следва да бъдат приложени. Съдът е постановил, че дори да не е изрично уредено от разпоредбите на правото на Съюза, предвиждащи материалноправни права или задължения, зачитането на основните процесуални права, като правото на изслушване, е задължително. По-специално принципът на зачитане на правото на защита се прилага, когато държавите членки предприемат действия или вземат решения, попадащи в приложното поле на правото на

30 Вж. например решение от 24 април 2012 г., Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, т. 80).

31 Метафора, взета назаем от Lenaerts, K. et Gutiérrez-Fons, J.A. The Place of the Charter in the EU Constitutional Edifice. — In: Peers, S., Hervey, T., Kenner, J. et Ward, A., The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary, C.H. Beck, Hart, Nomos, 2014, 1560—1593, p. 1568.

32 Вж. например решения от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland и др. (C-293/12 и C-594/12, EU:C:2014:238), или от 9 ноември 2010 г., Volker und Markus Schecke и Eifert (C-92/09 и C-93/09, EU:C:2010:662).

Съюза, дори ако приложимото право на Съюза не предвижда изрично конкретни процесуални изисквания³³. По този начин разпоредбите на Хартата могат да се използват като пряк критерий за контрол на разпоредби от националното право. След примерите, които заслужават в тази област, са законодателството относно ДДС и националните данъчни процедури³⁴.

87. Може ли Хартата да се използва по такъв начин по отношение на Директива 2012/13, а в настоящия случай по отношение на възможността да се иска решаване на делото със споразумение?

88. Освен ако приложението на Хартата не се превърне в истинска „игра на сенки“, не мисля, че това би било възможно. Връщайки се към споменатата по-горе метафора, идеята за разпоредба на Хартата като „сянка“ на правото на Съюза се основава на предположението, че на първо място е налице материалноправна разпоредба от правото на Съюза, която хвърля (процесуалноправна) сянка. Трудно обаче може да се открие каква „процесуалноправна и правоприлагаща сянка“ може да хвърля една процесуалноправна разпоредба, която сама по себе си се припокрива със (или доразвива) самата разпоредба на Хартата. Сенките не могат да хвърлят своя собствена сянка.

89. Така, казано по не толкова сенчест начин, в случай на процесуални права, които се припокриват с разпоредба на Хартата (и които я доразвиват)³⁵, като предвидените от Директива 2012/13, Хартата не може да служи като независим и допълнителен критерий за контрол на национални разпоредби, които очевидно не попадат в обхвата на този акт от вторичното право, разширявайки по този начин приложното поле на правото на Съюза.

90. Да се приеме обратното в конкретния случай, би означавало, че сам по себе си фактът, че член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 споменава правото на защита (и справедливостта на производството, когато се разглежда в контекста на член 6, параграф 1 от същата директива), ще даде възможност всеки един елемент от националното наказателно-процесуално право да подлежи на контрол с оглед на съдържанието на правата на защита и на справедлив съдебен процес, гарантирани от Хартата. Следването на този подход изцяло пренебрегва първоначалния портал, който прави възможен достъпа до Хартата³⁶.

91. Следва да се припомни, че компетентността на този Съд, що се отнася до Хартата, когато се прилага спрямо държавите членки, се определя *функционално*. Тя е свързана с приложимостта на дадена разпоредба от вторичното или първичното право на Съюза. По отношение на прилагането на правото на Съюза от страна на държавите членки тази компетентност трябва ясно да се разграничи от *присъщата* компетентност относно основните права³⁷, която обичайно притежават националните конституционни юрисдикции и ЕСПЧ.

33 Вж. например решения от 18 декември 2008 г., *Sopropé* (C-349/07, EU:C:2008:746, т. 38), от 3 юли 2014 г., *Kamino International Logistics и Datema Hellmann Worldwide Logistics* (C-129/13 и C-130/13, EU:C:2014:2041, т. 31 и цитираната съдебна практика), и от 5 ноември 2014 г., *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336, т. 49 и цитираната съдебна практика).

34 За примери от съдебната практика вж. моето заключение по дело *Ispas* (C-298/16, EU:C:2017:650, т. 35—54).

35 Съображение 41 от Директива 2012/13, в което се посочва, че с тази директива „се зачитат основните права и се съблюдават принципите, признати с Хартата. По-специално, с [нея] се цели насърчаване на правото на свобода, правото на справедлив съдебен процес и правото на защита. Тя следва да се изпълнява съответно“. Съображение 42 предвижда, че разпоредбите на тази директива, „които съответстват на гарантираните в ЕКПЧ права, следва да се тълкуват и прилагат в съответствие с тези права съгласно тълкуването им в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека“.

36 По аналогия вж. също анализа в заключението на генералния адвокат Saugmandsgaard Øe по дело Комисия/Унгария (Права на ползване върху земеделски земи) (C-235/17, EU:C:2018:971, т. 71 и сл., по-специално точки 97 и 98). В производството по това дело Комисията иска от Съда по-конкретно да прецени дали национална разпоредба за дерогация от една от основните свободи е съвместима с член 17 от Хартата, разгледан самостоятелно.

37 Която Съдът на Европейския съюз в действителност също притежава, но в съответствие с член 51, параграф 1 от Хартата само по отношение на „институциите, органите, службите и агенциите на Съюза“.

92. Следователно, що се отнася до посочения по-горе трети вариант за приложение на Хартата, може да се заключи, че в случаи като настоящия Хартата не може да бъде използвана за разширяване на приложното поле и съдържанието на процесуалните задължения, определени в съответната разпоредба на вторичното право на Съюза, създавайки задължения за транспониране, които очевидно не съществуват съгласно тази конкретна разпоредба на вторичното право.

93. Връщайки се към споменатия по-горе *втори* вариант, тълкуването в съответствие с Хартата е поначало задължително. Поради това считам (както и Комисията по принцип посочва), че в настоящия случай Хартата несъмнено трябва да бъде взета предвид, за да се установи правилното тълкуване на понятията, използвани от Директива 2012/13, включително в конкретния случай правото на съответните лица да бъдат информирани незабавно за промени в обвинението по смисъла на член 6, параграф 4 от тази директива³⁸.

94. При тълкуването на член 6, параграф 3 от ЕКПЧ (който съответства на член 48, параграф 2 от Хартата³⁹), и по-конкретно при тълкуването на член 6, параграф 3, буква а) от ЕКПЧ (който се отнася до правото на информация за обвинението), ЕСПЧ подчертава, че трябва да се обърне специално внимание на предявяването на обвинението (т.е. деянията, за които се твърди, че са извършени, на които се основава обвинението, както и тяхната правна квалификация), тъй като тези елементи „имат решаваща роля в наказателния процес [...]“. Макар тази разпоредба на ЕКПЧ да не предвижда конкретен начин, по който обвиняемият трябва да бъде информиран, тя е свързана с правото на обвиняемия да подготви защитата си съгласно член 6, параграф 3, буква б) и нейното приложно поле „трябва по-специално да бъде определено в контекста на по-общото право на справедлив съдебен процес, гарантирано от член 6, параграф 1 от Конвенцията [...]“⁴⁰. Основавайки се на тези съображения, ЕСПЧ установява, че е налице нарушение на ЕКПЧ в случаи, в които второинстанционен съд е изменил правната квалификация на разглежданите деяния едва на етапа, в който е постановено решението. Това оставя обвиняемия на практика без възможност да се защити⁴¹.

95. По подобен начин в решението по делото *Covaci* Съдът постановява⁴², че макар че „Директива 2012/13 не урежда въпроса чрез какви способности информацията относно обвинението, предвидена в член 6 от нея, трябва да бъде съобщена на това лице [...], тези способности все пак не биха могли да застрашат постигането на целта, посочена в [член 6 от Директива 2012/13], а именно, видно и от съображение 27 от посочената директива, да се позволи на [заподозрените лица или обвиняемите] да подготвят защитата си и да се гарантира справедливостта на производството“⁴³.

96. Още веднъж, с оглед на такова тълкуване на въпросните понятия, не се твърди, че е не е била предоставена незабавно информация за изменението на обвинението и че това е лишило подсъдимия от възможността да се защитава в точния смисъл на думата. Поради това не виждам по какъв начин разглежданото в главното производство положение би било предотвратено, ако се вземат предвид правото на защита и правото на справедлив съдебен процес.

38 По начина, който вече беше посочен по-горе в точки 68 и 69.

39 Както може да се заключи от член 52, параграф 3 от Хартата и от разясненията относно Хартата на основните права (2007/С 303/02), „Разяснения по член 48 — Презумпция за невинност и право на защита“.

40 Решение от 25 януари 2011 г., *Block c/y* Унгария (СЕ:ЕCHR:2011:0125JUD005628209, т. 20 и 21).

41 Решения от 25 март 1999 г., *Pélissier и Sassi c/y Франция* СЕ:ЕCHR:1999:0325JUD002544494, точки 54 и 62), и от 25 януари 2011 г., *Block c/y* Унгария (СЕ:ЕCHR:2011:0125JUD005628209, т. 24).

42 По отношение на въпроса дали член 2, член 3, параграф 1, буква в) и член 6, параграфи 1 и 3 от Директива 2012/13 не допускат законодателство на държава членка, съгласно което в наказателното производство обвиняемият, който не живее в тази държава членка, е длъжен да определи съдебен адресат за целите на връчването на постановено срещу него наказателно определение, като срокът за подаване на възражение против това определение започва да тече от връчването на същото на посочения съдебен адресат.

43 Решение от 15 октомври 2015 г., *Covaci* (С-216/14, ЕУ:С:2015:686, т. 62 и 63).

97. Бих искал да подчертая отново, че тази констатация е направена в рамките на приложното поле на член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 и не се отнася до преценката на разглежданото положение от гледна точка на правото на защита и на справедлив съдебен процес „по принцип“. Ако съответстващото тълкуване все пак остава „тълкуване“, то не може да изменя приложното поле на въпросния акт на вторичното право. Ако това беше допустимо, то тогава съответстващото тълкуване бързо може да заобиколи ограниченията на член 51, параграф 1 от Хартата.

98. Подобно прикрито пряко приложение на Хартата може да приеме следната форма: първо, разпоредба като член 6, параграф 4 от Директива 2012/13 се позовава на неопределено правно понятие като например „справедливост на производството“ или „ефективно упражняване на правото на защита“ по член 6, параграф 1. Второ, тъй като в самата директива не се съдържа определение на тези понятия, се търси обяснение на съдържанието им чрез съответстващо тълкуване на разпоредби от Хартата или, използвайки препратката в член 52, параграф 3 от Хартата, чрез ЕКПЧ и съдебната практика на ЕСПЧ. Трето (естествено доста широкото) приложно поле и значение на посочените понятия, взети от този контекст, след това се поставят обратно на плоскостта на вторичното право на Съюза, като се пренебрегва приложното поле на конкретната разпоредба на вторичното право, от която е взето понятието. Четвърто, осъществява се контрол по принцип за съвместимост на националните разпоредби с понятията „справедливост на производството“ и „правото на справедлив съдебен процес“, като обхватът на тези понятия се отделя от действителното приложно поле на въпросния акт на вторичното право.

99. По същите причини като изложените по-горе във връзка с третия вариант⁴⁴ може само да се повтори, че това не е начинът, по който Хартата би трябвало да се използва в този контекст. Ако това бе така, то тогава съответстващото тълкуване бързо би се превърнало в прикрит пряк контрол, като вторичното право на Съюза би престанало да действа като някакво функционално ограничение на компетентността на Съда в областта на основните права, а по-скоро би се превърнало в недобре прикрит портал за упражняване на присъща компетентност в областта на контрола върху законодателствата на държавите членки по отношение на основните права.

100. В светлината на тези съображения заключението ми е, че както когато се разглежда във връзка с член 6, параграф 4 от Директива 2012/13, така и когато се разглежда самостоятелно, член 48, параграф 2 от Хартата по никакъв начин не променя вече направения извод: правото на Съюза допуска процесуални разпоредби като разглежданите в главното производство, които позволяват на обвиняемия да поиска решаване на делото със споразумение след началото на съдебното заседание само ако изменението на обвинението е от фактически, а не от правен характер.

V. Заключение

101. С оглед на гореизложения анализ предлагам Съдът да отговори на Tribunale di Brindisi (Районен съд Бриндизи, Италия) по следния начин:

„Директива № 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство и член 48, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз допускат процесуални разпоредби като разглежданите в главното производство, които позволяват на обвиняемия да поиска решаване на делото със споразумение след началото на съдебното заседание само ако изменението на обвинението е от фактически, а не от правен характер“.

⁴⁴ По-горе, точки 88—90.